

ODLUKE DOMAĆIH SUDOVA I DRUGIH ORGANA

VIŠI PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda i rješenje broj: Pž-1524/82-2

od 14. VI 1983.

Vijeće: Mr Veljko Vujović, Gordana Gasparini, Prof. dr Branko
Jakša

PREKOSTOJNICE - ZADRŽAVANJE BRODA NA TEMELJU PRIVREMENE
MJERE ZAUSTAVLJANJA BRODA - AKTIVNA I PASIVNA GRADJANSKOPRAVNA
LEGITIMACIJA ZA ZAHTJEV ZA NAKNADU ZA PREKOSTOJNICE IZ DRUGOG
PO REDU POTPRIJEVOZNOG POMORSKO-VOZARSKOG UGOVORA I ZA NAKNADU
ŠTETE PROUZROČENE NEOSNOVANOM PRIVREMENOM MJEROM ZAUSTAVLJANJA
BRODA - Iskrcajem tereta, po prirodi same stvari, prestaju teći
prekostojnice, a time i pravo na naknadu za prekostojnice od-
redjene ugovorom - U trenutku kada je teret iskrčan i predan
primatelju, a brod zaustavljen na temelju privremene mjere, na-
stupila je nova pravna osnova zadržavanja broda i za slučaj da
je privremena mjera neosnovana, suglasno pravnim pravilima iz-
vršenog postupka, uspostavlja se izvanugovorni odnos odgovorno-
sti za štetu - Ovlaštenik prava na naknadu za prekostojnice iz
potprijevoznog pomorsko-vozaarskog ugovora je naručitelj, a ne
brodar, s obzirom da se direktan pravni odnos između brodara
i podnaručitelja uspostavlja samo u pravcu brodarove obveze
prema podnaručitelju, a ne i u pravcu njegovih prava prema ovom
(arg. iz čl. 21, st. 2, 3. i 4. ZUIPB) - Ako je brodar broda
kojim je izvršen prijevoz treća osoba (A), a ne osoba koje je
u pomorsko-vozaarskom ugovoru označena kao brodar (B), onda je
takav ugovor potprijevozni pomorsko-vozaarski ugovor, u kojem
je B naručitelj, a druga ugovorna stranka podnaručitelj (C) -
Kad je u tom potprijevoznom pomorsko-vozaarskom ugovoru odre-
đjeno da će prijevoz izvršiti B "putem D", a ni D nije brodar
broda kojim se vrši prijevoz, takav sporazum stranaka iz pot-
prijevoznog pomorsko-vozaarskog ugovora (B i C) može se tumačiti
samo kao ugovorom predviđena mogućnost da će B postati naruči-
telj na temelju potprijevoznog ugovora kojeg će sklopiti s D,
a koji (D) je prethodno sklopio brodarski ugovor s brodarom
(A), i da će B tako doći do broda da bi izvršio prijevoz prema

potprijevoznom pomorsko-vozarskom ugovoru sklopljenom između njega (B) i C. - Sklapanjem potprijevoznog pomorsko-vozarskog ugovora između D i B za prijevoz istog tereta na istom putovanju, B nije prestao biti naručitelj i ovlaštenik spornog prava u odnosu prema C. - Sklapanjem ovog ugovora na strani broda uspostavljeni su ovi odnosi: 1) A - D (brodarski ugovor), 2) D - B (prvi potprijevozni ugovor) i 3) B - C (drugi potprijevozni ugovor). - Podnaručitelj iz drugog potprijevoznog ugovora (C) direktno je odgovoran samo naručitelju iz drugog potprijevoznog ugovora (B), koji je ujedno i podnaručitelj iz prvog potprijevoznog ugovora, dok su, s druge strane, prema čl. 21, st. 2, 3. i 4. ZUIPB, brodar i naručitelji iz oba potprijevoznog ugovora (A, B i D) u obvezi prema podnaručitelju iz drugog potprijevoznog ugovora (C). - Obveznik prava na naknadu za prekostojnice iz drugog potprijevoznog pomorsko-vozarskog ugovora je podnaručitelj iz tog ugovora (C). - Kad je u ovom ugovoru na pasivnoj strani navedeno "A za B", podnaručitelj je B, jer sam izraz "za", bez dodatnog izraza "račun", označava nastupanje u tuđe ime, u ime onoga za koga se nastupa. - Izvanugovorni odnos odgovornosti za štetu prouzročenu neosnovanom privremenom mjerom zaustavljanja broda uspostavlja se između predlagača privremene mjere kao štetnika i protivnika predlagača kao oštećenika, pa je, slijedom toga, obveznik prava na naknadu ove štete predlagač privremene mjere, a ovlaštenik prava protivnik predlagača ili osoba na koju je on svoja prava prenio, ili, za slučaj da je protivniku predlagača treća osoba, na temelju posebne pravne osnove, naknadila štetu koju je on trpio zadržavanjem broda za vrijeme dok je brod bio zaustavljen po privremenoj mjeri, ovlaštenik prava na naknadu ove štete, po osnovi prava regresa, je treća osoba, koja je isplatom dužnog iznosa ušla u prava neposrednog oštećenika. - Unošenjem odredaba o stojnicama i naknadi za prekostojnice u pomorsko-vozarski ugovor koji je sklopljen na formularu "Liner booking note" derogirani su uvjeti koji slijede iz naziva upotrebljenog formulara. - Za vrijeme kroz koje se teret nije mogao iskrcati zbog oštećenja stojnice ne teku, ako je oštećenje nastalo iz uzroka za koje odgovara brodar, ako se popravak nije mogao izvršiti izvan broda, te ako je iskrcaj prema uvjetima ugovora bio dužan izvršiti brodar.

U sporu između tužitelja kao cesionara naručitelja iz potprijevnog pomorsko-vozaškog ugovora od 28. III 1977. "Lyndhurst financial corporation" Panama (u nastavku teksta "Lyndhurst") koji je na temelju zaključnice (liner booking note), dd. Rijeka, 28. III 1977. brodom (konvojem koji se sastojao od tegljača "Albatros" s SEEPONTON 3 i pontonom "P-3" u nastavku teksta "brod") izvršio prijevoz 16 tegljača i 7 pilotskih čamaca iz luke Sulina u luku Misurata, protiv tuženika - protivtuženika koji je prema tvrdnji tužitelja sklopio navedenu zaključnicu i drugotuženika koji je prema tvrdnji tužitelja odbio iskrcati teret navodno zbog toga što je teret oštećen i što se ne može iskrcati i koji je putem suda u Libiji zatražio i ishodio zastavljanje i zabranu isplavljanja broda - koji su tuženi kao solidarni dužnici, a podredno kao supsidijarni suparničari (čl. 197 st. 1 ZPP), radi isplate iznosa od USA \$ 1,128.000 spp iz naslova naknade za prekostojnice u trajanju od 141 dan (od 4. II 1978. do 25. VI 1978.), prvostepenom presudom usvojen je tužbeni zahtjev prema obojici tuženika za iznos od USA \$ 880.000 spp i odbijen za iznos od USA \$ 248.000 spp, te je tuženicima naloženo da tužitelju naknade parnični trošak u iznosu od dinara 9.910.

Polazeći od utvrdjenog činjeničnog stanja:

- da je teret prevezen brodom iz luke Sulina u luku Misurata na temelju zaključnice od 28. III 1977. u kojoj je kao brodar označena tvrtka "Lyndhurst" putem "CHX-UNT CORP" Lugano (u nastavku teksta "CHX");
- da je "Lyndhurst" u svojstvu brodara svoja prava iz zaključnice od 28. III 1977. cedirao tužitelju;
- da su zaključnicom od 28. III 1977. ugovorene prekostojnice i naknada za prekostojnice u iznosu od USA \$ 8.000 dnevno;
- da se na plaćanje prekostojnica na temelju zaključnice od 28. III 1977. obvezao prvotuženik;
- da je do 1. II 1978. nastalo određeno zadržavanje broda i da se sporazumom od 31. I 1978. prvotuženik obvezao da će na ime "brodske dangube" platiti iznos od USA \$ 180.000, prekostojnica nastalih do 1. II 1978.;
- da je sporazumom od 31. I 1978. određeno da će se nalog za uplovljavanje broda u luku Misurata dati kada banka vjerovnika potvrdi da je primila obavijest banke u Zagrebu da je ova dobila neopozivi nalog za doznaku iznosa od USA \$ 180.000 i da

- su za iskrcaj tereta u luci Misurata određene stojnice od 3 dana;
- da je iznos od USA \$ 180.000 plaćen 9. II 1978;
 - da je brod uplovio u luku Misurata 18. II 1978;
 - da je teret iskrčan 13. III 1978;
 - da je po prijedlogu drugotuženika odlukom suda u Libiji brod neosnovano zadržan u luci Misurata u vremenu od 14. III 1978. do 25. VI 1978, tj. za vrijeme od 104 dana, te
 - da je na taj način nastalo zadržavanje broda, prekostojnice od 4. II 1978. do 25. VI 1978, u trajanju od 141 dan,

u obrazloženju prvostepene presude, u odnosu na sporna pitanja postojanja aktivne i pasivne građanskopravne legitimacije i osnovanosti (postojanja) potraživanja naknade za prekostojnice, navodi se: da je tužitelj aktivno legitimiran, jer da mu je prava iz zaključnica sastavljene u Rijeci dana 28. III 1977. cedirao brodar; da su oba tuženika pasivno legitimirana - prvotuženik, jer se na temelju zaključnice od 28. III 1977. obvezao na plaćanje prekostojnice i drugotuženik, jer je aktivno sudjelovao u spornom pravnom poslu i doprinio nastajanju "bordske dangube", budući da je baš po njegovom prijedlogu brod neosnovano zadržan u luci Misurata za vrijeme od 104 dana; da su prekostojnice u vremenu od 10. II 1978. do 13. III 1978, u trajanju od 31 dan nastale iz razloga koji padaju na stranu broda, zato što brod "iz nekih svojih posebnih razloga" nije odmah po primitku iznosa od USA \$ 180.000 uplovio u luku Misurata i što je propustio da teret iskrca na rizik i trošak primatelja te ga preda na čuvanje javnom skladištu, tako da tuženici nisu u obvezi platiti naknadu za ove prekostojnice u iznosu od USA \$ 248.000, a da su u obvezi platiti naknadu za preostale prekostojnice od 110 dana u iznosu od USA \$ 880.000, budući su one nastale zbog zakašnjenja s plaćanjem iznosa od USA \$ 180.000 prema sporazumu od 31. I 1978. i neosnovanog zadržavanja broda u luci Misurata na temelju privremene mjere.

Protiv ove presude žalbu su podnijele obje stranke, tužitelj i oba tuženika - tužitelj u dijelu kojim je tužbeni zahtjev odbijen prema tuženicima za iznos od USA \$ 248.000 spp i tuženici u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev usvojen prema njima za iznos od USA \$ 880.000 spp, i presudu pobijaju - tužitelj zbog pogrešno utvrdjenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijal-

nog prava, te predlažu - tužitelj da se prvostepena presuda preinači i tužbeni zahtjev u iznosu od USA \$ 248.000 spp usvoji ili da se ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno sudjenje, a tuženici da se prvostepena presuda preinači i tužbeni zahtjev u iznosu od USA \$ 880.000 odbije.

Žalbe tužitelja i drugotuženika su djelomično osnovane, a žalba prvotuženika osnovana je u cijelosti.

Ispitujući prvostepenu presudu u granicama iz čl. 365 st. 1 i 2 ZPP, ne uzimajući u obzir žalbene navode drugotuženika iz podneska od 4. VI 1982. i 21. VI 1982. koji su podneseni nakon proteka roka za podnošenje žalbe, ovaj drugostepeni sud je utvrdio da je prvostepena presuda zakonita i pravilna u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev usojen prema drugotuženiku za iznos od USA \$ 48.000 spp i u dijelu kojim je tužbeni zahtjev odbijen prema prvotuženiku za iznos od USA \$ 248.000 spp, a da je nezakonita i nepravilna u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev odbijen prema drugotuženiku za iznos od USA \$ 176.000 spp, u kojem je tužbeni zahtjev usvojen prema drugotuženiku za iznos od USA \$ 832.000 spp i u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev usvojen prema prvotuženiku za iznos od USA \$ 880.000, i to u dijelu u kojem je odlučeno o tužbenom zahtjevu prema drugotuženiku za iznos od USA \$ 1,008.000 spp zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a u dijelu u kojem je odlučeno o tužbenom zahtjevu prema prvotuženiku zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

U odgovoru na navode tužitelja iz odgovora na žalbu, da je žalbu za prvotuženika podnijela osoba koja nije ovlaštena za zastupanje i da žalbu treba odbaciti, ovaj drugostepeni sud ističe da je, arg. a contr. iz čl. 98 st. 3 ZPP, žalbu prvotuženika uzeo u obzir, jer je naknadnim podnošenjem punomoći uz dopunu žalbe od 4. VI 1982. suglasno odredbi iz st. 2 čl. 98 ZPP, iako bez posebnog naredjenja prvostepenog suda, sanirana povreda pravila o zastupanju učinjena prilikom podnošenja žalbe.

Po ocjeni ovog drugostepenog suda, neosnovano tužitelj ističe, a prvostepeni sud pogrešno utvrđuje, da čitav iznos tužbenog zahtjeva predstavlja naknadu za prekostojnice, na temelju prijevoznog ugovora od 28. III 1977.

Iz činjenica na kojima se temelji tužbeni zahtjev, proizlazi da tužbeni zahtjev u iznosu od USA \$ 296.000 predstavlja naknadu

za prekostojnice za vrijeme od 1. II 1978. do iskrcaja tereta, 13. III 1978, a tužbeni zahtjev u iznosu od USA \$ 832.000 potraživanje naknade štete prouzročene neosnovanom privremenom mjerom zaustavljanja broda u luci Misurata u vremenu od 14. III 1978. do 25. VI 1978.

Po prirodi stvari, iskrcajem tereta prestaju teći prekostojnice, a time i pravo na naknadu za prekostojnice određene ugovorom. Kadaje teret iskrčan i predan primatelju a brod zaustavljen na temelju privremene mjere, onda je nastupila nova pravna osnova zadržavanja broda i za slučaj da je privremena mjera neosnovana, suglasno pravnim pravilima izvršnog postupka, uspostavlja se izvanugovorni odnos odgovornosti za štetu.

S obzirom na različitu pravnu prirodu utuženih tražbina, za svaki od istaknutih zahtjeva potrebno je posebno ocijeniti osnovanost istaknutih prigovora nedostataka aktivne i promašene pasivne legitimacije.

U odnosu na tužbeni zahtjev u iznosu od USA \$ 296.000 iz naslova naknade za prekostojnice za vrijeme od 1. II 1978. do 13. III 1978, po ocjeni ovog drugostepenog suda pravilno je prvostepeni sud, iz razloga koji se niže navode, utvrdio da je sporni prijevoz, u povodu izvršenja kojeg su nastale prekostojnice, izvršen na temelju pomorsko-vozarskog ugovora čiji je sadržaj određen zaključnicom sastavljenom u Rijeci dana 28. III 1977; da je tužitelj ovlaštenik spornog prava (aktivno legitimiran) i drugotuženik obveznik (pasivno legitimiran).

Pomorsko-vozarskim ugovorom sklopljenim pismeno u formi zaključnice (liner booking note) u Rijeci dana 28. III 1977. (list 7) pravni prednik tužitelja "Lyndhurst" u svojstvu broдача obvezao se da će, putem "CHX", brodom M/S "MAYERES" ili "zamjenik" izvršiti prijevoz 16 remorkera i 7 pilotskih čamaca iz luke Sulina u 6 luka u Libiji, s tim da je kao približno vrijeme ukrcaja tereta predviđen rujan 1977. i da je za iskrcaj tereta u svakoj luci određeno vrijeme stojnica od 12 sati poslije predaje pisma spremnosti, a drugotuženik ("Invest-import" Beograd) ili Brodogradilište "Novi Sad", Novi Sad, se obvezao da mu ("Lyndhurstu") za to plati vozarnu u iznosu od USA \$ 11.000 za svaki remorker i USA \$ 10.000 za svaki pilotski čamac, te naknadu za prekostojnice u iznosu od USA \$ 8.000 na dan.

Iz nesporne činjenice da je ugovoreni prijevoz izvršen i da stranke ovog ugovora, poslije ovog ugovora, za prijevoz istog tereta nisu sklopile nikakav drugi prijevozni ugovor, ostaje da se zaključi da je sporni prijevoz izvršen na temelju pomorsko-vozaškog ugovora od 28. III 1977.

Ista činjenica proizlazi utvrđenom i iz sporazuma od 31. I 1978. (list 8-10), kojeg su stranke u postupku pred prvostepenim sudom podnijele za dokaz svojih navoda, a kojim su djelomično uređena prava i obveze nastala izvršavanjem spornog prijevoza, budući je u njemu (točka I) izričito navedeno da se prijevoz vrši "po zaključnici dd. Rijeka, 28. III 1977".

Kod činjenice da su tuženici u sporazumu od 31. I 1978. utvrdili da je teret prevezen na temelju pomorsko-vozaškog ugovora od 28. III 1977, neosnovano tuženici u žalbama ističu da je navedenoj zaključnici "prestala valjanost istekom rujna mjeseca 1977. i da na temelju nje nije izvršen prijevoz."

Okolnost što je ukrcaj tereta izvršen nakon isteka ugovorenog vremena ukrcaja, odnosno u studenom i prosincu 1977, umjesto "do rujna 1977", a kod činjenice da su stranke utvrdile da se teret prevozi "po zaključnici dd. Rijeka, 28. III 1977", upućuje na zaključak da su stranke prijevoznog ugovora pomorsko-vozaški ugovor od 28. III 1977. održale na snazi, s tim što su izmijenile njegove uvjete u pogledu vremena predaje tereta na prijevoz, a kasnije, u toku putovanja i luku odredišta, te vrijeme i početak toka stojnica, tako što su umjesto 6 luka odredišta odredile jednu i što je umjesto vremena stojnica od 12 sati za iskrcaj tereta u svakoj od 6 luka određeno vrijeme stojnice od 3 dana za jednu luku, te što stojnice počinju teći 12 sati od prispjeća broda na sidrište luke Misurata (točka IV), umjesto 12 sati od predaje pisma spremnosti.

Zaključnicom od 28. III 1977. nije rezerviran brodski prostor, kako to ističu tuženici u žalbama, nego je njenim potpisivanjem sklopljen pomorsko-vozaški ugovor navedenog sadržaja, jer zaključnica po svojoj pravnoj prirodi nije predugovor, već ugovor.

Budući da je prijevoz, u povodu izvršenja kojeg su nastale prekostojnice, izvršen na temelju pomorsko-vozaškog ugovora od 28. III 1977, to se i sporna pitanja: postojanja prava na naknadu

za prekostojnice, tko ju je ovlašten zahtijevati i tko ju je dužan platiti moraju rješavati primjenom navedenog ugovora.

U pretpostavci da su prekostojnice nastale, obveza plaćanja naknade za prekostojnice postoji ako je to ugovoreno i naknadu je dužan platiti onaj koji se na to ugovorom obvezao i to onome kome se obvezao (pravno pravilo gradjanskog prava, sada sadržano u čl. 148 st. 1 Zakona o obveznim odnosima).

Pomorsko-vozarskim ugovorom od 28. III 1977. ugovoreno je plaćanje naknade za prekostojnice od USA \$ 8.000 dnevno.

Ovlaštenik prava na naknadu za prekostojnice prema navedenom ugovoru je prednik tužitelja "Lyndhurst", koji je označen kao brodar.

Ako "Lyndhurst" nije brodar broda, kao što to suglasno tvrde parnične stranke, onda je pomorsko-vozarski ugovor od 28. III 1977. potprijevozni pomorsko-vozarski ugovor, u kojem je "Lyndhurst" naručitelj, a tuženici odnosno jedan od njih podnaručitelji.

I kao naručitelj iz potprijevoznog pomorsko-vozarskog ugovora "Lyndhurst" je ovlaštenik spornog prava.

Kod potprijevoznog ugovora ovlaštenik prava na vozarinu i troškove iz potprijevoznog ugovora, pa, dakle, i na naknadu za prekostojnice je naručitelj. Podnaručitelj nije direktno odgovoran brodaru, pa brodar nema pravo zahtijevati naknadu za prekostojnice od podnaručitelja. Taj zahtjev on ima prema naručitelju iz osnova brodarskog ugovora.

Arg. a contr. ovo proizlazi iz odredaba Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova ("Službeni list FNRJ", broj 25/59 i "Službeni list SFRJ" broj 20/69; u nastavku teksta ZUIPB), koji se s obzirom na pravila o vremenskom važenju zakona i prema pravilima o sukobu zakona primjenjuje na sporni pravni odnos kao lex loci contracti, koji u čl. 21 st. 2, 3 i 4. direktan odnos između broдача i podnaručitelja uspostavlja samo u pravcu brođareve obveze prema podnaručitelju.

Kada bi ugovor od 28. III 1977. bio prijevozni pomorsko-vozarski ugovor, a ne potprijevozni, tada bi iz odredbe tog ugovora, da se prijevoz vrši "putem "CHX"", slijedilo da se radi o direktnom prijevozu i da je "CH" daljnji brodar, budući da bi ugovorom bilo predviđeno da brodar koji je sklopio ugovor o prijevozu, "Lyndhurst", izvršenje cijelog prijevoza povjeri drugom brodaru, "CHX-u".

Kako, međutim, prema tvrdnjama stranaka, ni "Lyndhurst", ni "CHX" nisu brodari broda, nego je brodar "Bugsier" i kako je, slijedom toga, što je već istaknuto, ugovor od 28. III 1977. potprijevozni pomorsko-vozarski ugovor, to se iz navedene odredbe ugovora ne može izvoditi zaključak ni da je u pitanju direktni prijevoz, ni da je "CHX" daljnji brodar.

Sporazum stranaka da će se prijevoz izvršiti "putem "CHX"", u kontekstu potprijevoznog ugovora, a kod činjenice da "CHX" nije brodar, može se tumačiti samo kao ugovorom predviđena mogućnost da će "Lyndhurst" postati naručitelj na temelju potprijevoznog ugovora kojeg je sklopio ili će sklopiti s "CHX", koji je sklopio ili će sklopiti brodarski ugovor s brodarom "Bugsier" i da će "Lyndhurst" tako doći do broda da bi izvršio prijevoz prema potprijevoznom pomorsko-vozarskom ugovoru od 28. III 1977.

Pravilnost ovog zaključka proizlazi iz činjenice što je "CHX" u svojstvu naručitelja iz brodarskog ugovora sklopljenog s brodarom, za prijevoz istog tereta na istom putovanju sklopio potprijevozni ugovor s "Lyndhurst", kako to proizlazi iz zaključnice od 17. X 1977. (list 272) i druge isprave o ovom istom ugovoru od 13. X 1977. sastavljene na formularu "UNIFORM TIME CHARTER" (list 158 i 159).

Sklapanjem potprijevoznog pomorsko-vozarskog ugovora između "CHX" i "Lyndhurst" za prijevoz istog tereta na istom putovanju, a kod činjenice da je prijevoz izvršen na temelju potprijevoznog pomorsko-vozarskog ugovora od 28. III 1977, u odnosu prema tuženicima odnosno prema jednom od njih "Lyndhurst" nije prestao biti naručitelj i ovlaštenik spornog prava. Sklapanjem ovog ugovora na strani broda uspostavljeni su ovi odnosi: 1) brodar "Bugsier" (naručitelj "CHX" (brodarski ugovor), 2) naručitelj "CHX" (podnaručitelj "Lyndhurst" (prvi potprijevozni ugovor) i 3) podnaručitelj (naručitelj) "Lyndhurst" (podnaručitelji, tuženici, odnosno jedan od njih (drugi potprijevozni ugovor). Podnaručitelj iz drugog potprijevoznog ugovora direktno je odgovoran, odnosno u osobnoj je obvezi samo prema naručitelju iz drugog potprijevoznog ugovora, a koji je ujedno i podnaručitelj iz prvog potprijevoznog ugovora, dok su, s druge strane, na temelju citiranog propisa iz čl. 21 st. 2, 3 i 4 ZUIPB, i brodar i naručitelji iz oba potprijevozna ugovora u obvezi prema podnaručitelju iz drugog potprijevoznog ugovora.

Iz svih ovih razloga proizlazi da je prednik tužitelja "Lyndhurst" ovlaštenik spornog potraživanja naknade za prekostojnice u iznosu od USA \$ 196.000, da je ovo potraživanje va-
ljano mogao ustupiti tužitelju, te da je tužitelj na temelju ce-
sije "Lyndhursta" stekao aktivnu građanskopravnu legitimaciju
za ovaj dio zahtjeva.

Iz navedenih razloga proizlazi takodjer da spornu naknadu
za prekostojnice od tuženika nije ovlašten zahtijevati "Bugsier",
kao što to pogrešno smatraju tuežnici. "Bugsier" ima zahtjev na
temelju brodarskog ugovora samo prema "CHX", a "CHX" na temelju
prvog potprijevznog ugovora ima zahtjev prema "Lyndhurstu" i
konačno, kako je naprijed navedeno, "Lyndhurst" na temelju dru-
gog potprijevznog ugovora ima zahtjev prema tuženicima odnosno
jednom od njih.

Tuženici u žalbama neosnovano navode da iz činjenice što je
sporazum od 31. I 1978. sklopio "CHX" proizlazi da prednik tuži-
telja nije ni u kakvom pravnom odnosu s tuženicima.

Činjenice što su sporazumom od 31. I 1978. uređena prava
i obveze stranaka iz ugovora od 28. III 1977. i što su tuženici
odnosno jedan od njih ovaj sporazum izvršili, smatrajući ga va-
ljanim, upućuje na zaključak da je "CHX" u sklapanju ovog spo-
razuma nastupao kao punomoćnik "Lyndhursta", da je to tuženik
znao, te da je pristao da obvezu utvrdjenu ovim sporazumom is-
puni "CHX-u", umjesto "Lyndhurstu".

Nisu relevantni žalbeni navodi tuženika da je "Lyndhurst"
mešetar koji zaradjuje na razlici naknade za prekostojnice, kao
što nije relevantno ni kojim su se to stvarnim razlozima ruko-
vodili tuženici, odnosno jedan od njih, kada je radi prijevoza
navedenog tereta zaključio potprijevzni, i to drugi po redu, a
ne prijevozni ugovor i tako omogućio naručiteljima iz potprij-
evznih ugovora da njegov teret ostvare dobitak.

U odgovoru na pitanje tko je podnaručitelj iz potprijevz-
nog pomorsko-vozarskog ugovora od 28. III 1977, odnosno tko se
u tom svojstvu ugovorom obvezao plaćati naknadu za prekostojnice,
da li prvotuženik ili drugotuženik, ovaj drugostepeni sud, iz
niže navedenih razloga, ocjenjuje da je prvotuženik nastupao kao
agent drugotuženika, da je to svoje svojstvo izričito naveo u
ugovoru, kao što je i izričito naveo u čije ime nastupa, tako
da navedeni ugovor obvezuje neposredno drugotuženika i "Lyndhur-

sta", odnosno da je u odnosu s prednikom tužitelja drugotuženik kao podnaručitelj, a ne i prvotuženik.

U zaključnici od 28. III 1977. prvotuženik je izričito naveo da nastupa u svojstvu agenta kada se upisao u rubriku "agent" i kada je u rubrici "trgovac" (naručitelj) naveo sebe "ZA" drugotuženika ili Brodogradilište "Novi Sad" Novi Sad. Izraz "ZA" uvijek označava nastupanje u tuđe ime, u ime onog za koga se nastupa.

Kod takvog navodjenja svojstva agenta, po ocjeni ovog drugostepenog suda, nije bilo potrebno da prvotuženik još i prilikom potpisivanja ugovora navede "samo kao agent".

U toku postupka pred prvostepenim sudom prvotuženik je jedanput navodio, da je nastupao kao agent, a drugi put da je nastupao kao špediter prvotuženika. Ako se navodi prvotuženika, da je nastupao kao špediter drugotuženika shvate kao priznanje postojanja pasivne legitimacije, budući da špediter ugovor sklapa u svoje ime, i ako se uzme da je tu činjenicu porekao kada je naveo da je nastupao kao agent, ostaje da se, u smislu odredbe iz čl. 221 st. 2 ZPP, ocijeni hoće li se uzeti za priznatu ili osporenu činjenicu da je prvotuženik stranka spornog odnosa, pasivno legitimiran.

Uzimajući u obzir sve okolnosti, ovaj drugostepeni sud ocjenjuje da je prvotuženik osporio da je stranka spornog odnosa, podnaručitelj, te, na temelju navedenog sadržaja zaključnice od 28. III 1977. u dijelu koji se tiče svojstva prvotuženika i činjenice da je drugotuženik priznao prvotuženika za agenta, kada je na ročištu za glavnu raspravu od 26. IX 1979. (list 140) naveo da je "tužitelj osnovano tužio drugotuženika, ukoliko tuži na temelju zaključnice od 28. III 1977", utvrđuje da je prvotuženik nastupao kao agent, da s prednikom tužitelja nije u spornom pravnom odnosu i da je u odnosu na njega promašena pasivna građanskopravna legitimacija.

Iz okolnosti što je prvotuženik sporni ugovor od 28. III 1977. sklopio u ime drugotuženika, slijedi da je prvotuženik i sve radnje koje je poduzimao u vezi s ovim prijevozom za vrijeme putovanja, iskrčavanja i predaje tereta, te poslije predaje tereta) poduzimao u ime drugotuženika, kao njegov agent (punomoćnik).

Budući da je prvostepeni sud pogrešno utvrdio da je prvotuženik pasivno legitimiran i tužbeni zahtjev iz osnove prekostojnica prema njemu usvojio za iznos od USA \$ 48.000 na temelju odredbe iz čl. 373 t. 3 i 4 ZPP, prvostepenu je presudu u tom dijelu trebalo preinačiti i tužbeni zahtjev prema prvotuženiku odbiti.

U dijelu kojim je tužbeni zahtjev iz osnove prekostojnica prema prvotuženiku odbijen za iznos od USA \$ 248.000, na temelju odredbe iz čl. 368 ZPP prvostepenu presudu je trebalo potvrditi, ali ne iz razloga što ne bi postojalo potraživanje tužitelja u navedenom iznosu, već zbog promašene pasivne legitimacije.

Iz razloga koji su istaknuti prilikom ocjene postojanja pasivne legitimacije prvotuženika, ovaj drugostepeni sud, primjenom opće uzance broj 38 st. 2 Općih uzanci za promet robom ("Službeni list FNRJ", broj 15/54), koje se supsidijarno primjenjuju na sporni pravni odnos, utvrđuje da je drugotuženik podnaručitelj u spornom potprijevoznom pomorsko-vozarskom ugovoru i da je kao podnaručitelj, iz razloga koji su naprijed navedeni, obveznik prava na naknadu za prekostojnice, te da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je utvrdio da je drugotuženik pasivno legitimiran.

Drugotuženik u žalbi neosnovano ističe da bi obveznik spornog prava, ukoliko ono postoji, bio "Invest-import" Beograd, Radna organizacija Tripoli, jer je stranka ugovora "Invest-import" Beograd, a ne Radna organizacija Tripoli. Osim toga, iz dokaza priloženih žalbi, proizlazi da drugotuženik u Tripoliju ima "filijalu", koja prema Zakonu o udruženom radu, kao poslovna jedinica, nema pravnu osobnost.

Spornim potprijevoznim pomorsko-vozarskim ugovorom od 28. III 1977. prekostojnice su ugovorene, pa u pretpostavci da su nastale, postoji obveza plaćanja, neovisno o tome što bi se prema upotrebljenom formularu (linear booking note) iskrcaj trebao obaviti "po linijskim uvjetima".

Iz činjenice koje se tiču vremena trajanja prekostojnica, a koje su naprijed navedene, proizlazi da se ovo vrijeme a s obzirom na relevantne činjenice, može podijeliti u dvije kategorije vremena: 1) vrijeme prekostojnica od 1. II 1978. do dana uplovljavanja broda u luku Misurata (18. II 1978.) do dana iskrcaja tereta (13. III 1978.).

Budući da je tužitelj prilikom obračuna naknade za prekostojnice iz obračuna isključio vrijeme stojnice od 3 dana tako, što je vrijeme prekostojnice umjesto od 1. II 1978. računao od 4. II 1978, to se vrijeme stojnica ne treba odbijati od vremena pod 2).

Vrijeme pod 1) regulirano je sporazumom od 31. I 1978.

S obzirom na sadržaj ovog sporazuma, u kojem su (točka III) stranke odredile da će se nalog za uplovljenje broda u luku Misurata dati po primitku potvrde banke, "CHX" da je primila obavijest banke u Zagrebu da je dobila neopozivi nalog za doznaku iznosa od USA \$ 180.000, pravo na naknadu za prekostojnice za vrijeme pod 1) ovisi o tome kada je "CHX" primio navedenu potvrdu svoje banke, i prekostojnice nastale do trenutka primitka potvrde nastale su iz razloga za koje je odgovoran drugotuženik, a one nastale poslije toga do uplovljenja u luku Misurata iz razloga koji padaju na stranu broda.

Po ocjeni ovog drugostepenog suda, pravilno je prvostepeni sud utvrdio da se kao dan primitka ove potvrde ima uzeti 9. II 1978, kada je prema obavijesti Zagrebačke banke (list 152-154) "CHX-u" odobren navedeni iznos. Ako je, naime, navedeni iznos odobren "CHX-u" dana 9. II 1978, onda je sasvim izvjesno da je do tog dana "CHX" trebao primiti i navedenu potvrdu svoje banke.

Prema tome, iz razloga za koje je odgovoran drugotuženik nastale su prekostojnice u trajanju od 6 dana, a iz razloga koji padaju na stranu broda u trajanju od 9 dana.

Nisu osnovani žalbeni navodi tužitelja, da su i prekostojnice u vremenu od 14. do 18. II 1978 nastale radi pribavljanja garancije u korist broдача "Bugsier" za "povećane prekostojnice" nastale poslije 1. II 1978, nastale iz razloga za koje odgovara drugotuženik. Zahtjev koji je "Bugsier" istakao prema "CHX" ili "Lyndhurstu" drugotuženika se ne tiče, pa na njegov teret ne može teći ni vrijeme zadržavanja nastalo radi pribavljanja garancije za osiguranje brodarevog zahtjeva prema naručitelju iz brodarskog ugovora. Ovo vrijeme išlo bi na teret drugotuženika samo u slučaju da je "Lyndhurst" postavio isti zahtjev drugotuženiku, a on to nije učinio.

Iz navedenih razloga proizlazi, dakle, da je prvostepeni sud zakonito i pravilno odlučio kada je prema drugotuženiku usvojio zahtjev za naknadu za prekostojnice za vrijeme od 6 dana u iznosu

od USA \$ 48.000 i kada je odbio tužbeni zahtjev za naknadu za prekostojnice u trajanju od 9 dana u iznosu od USA \$ 72.000, radi čega je u tom dijelu prvostepenu presudu trebalo potvrditi (čl. 368 ZPP).

Neosnovano u žalbi ističe drugotuženik da se o zahtjevu nije moglo odlučiti bez uvida u originale teretnica, jer tužitelj, kako to sam ističe i kako to proizlazi iz rezultata postupka, ne tuži "iz teretnice ni iz bilo kakvih prava primatelja, već iz broderskog ugovora za prekostojnice".

Odluka o osnovanosti zahtjeva za naknadu za prekostojnice za vrijeme pod 2), kroz koje se vrijeme prema tvrdnji drugotuženika teret nije mogao iskrcati zbog oštećenja, sve dok se nije izvršio popravak, ovisi o činjenici da li je teret oštećen iz razloga za koje odgovara brodar odnosno naručitelj i da li se popravak tereta mogao izvršiti izvan broda. Ovo stoga jer drugotuženik ne bi bio dužan platiti ugovorenu naknadu za prekostojnice nastale u ovom vremenu samo ako je oštećenje tereta nastalo iz uzroka za koje odgovara brodar odnosno naručitelj, ako se popravak nije mogao izvršiti izvan broda, te ukoliko je iskrcaj prema uvjetima ugovora bio dužan izvršiti brodar.

Sve ove odlučne činjenice o kojima ovisi odluka o ovom dijelu tužbenog zahtjeva u iznosu od USA \$ 176.000 iz osnove naknade za prekostojnice za vrijeme pod 2) prvostepeni sud nije utvrdio niti je o njima, vjerojatno ih smatrajući neodlučnim, u presudi naveo razloge, tako da se prvostepena presuda o ovom dijelu zahtjeva ukazuje nezakonita i nepravilna.

U odnosu na tužbeni zahtjev u iznosu od USA \$ 832.000 iz naslova naknade štete prouzročene neosnovanom privremenom mjerom zaustavljanja broda u luci Misurata u vremenu od 14. III 1978. do 25. VI 1978, po ocjeni ovog drugostepenog suda, prvostepeni je sud pogrešno utvrdio da je tužitelj aktivno legitimiran za ovaj dio zahtjeva i da je prvotuženik pasivno legitimiran.

Izvanugovorni odnos odgovornosti za štetu prouzročenu neosnovanom privremenom mjerom zaustavljanja broda uspostavlja se između predlagača privremene mjere kao štetnika i protivnika predlagača kao oštećenika. Slijedom toga, obveznik prava na naknadu ove štete je predlagač privremene mjere, a ovlaštenik prava je protivnik predlagača ili osoba na koju je on svoja prava prenio ili, za slučaj da je protivniku predlagača treća osoba na te-

melju posebne pravne osnove naknadila štetu koju je on trpio za-
državanjem broda za vrijeme dok je brod bio zaustavljen po pri-
vremenoj mjeri, ovlaštenik prava na naknadu ove štete, po os-
novi prava regresa, je ova treća osoba, koja je isplatom dužnog
iznosa ušla u prava neposrednog oštećenika.

Iz rezultata postupka pred prvostepenim sudom, po ocjeni
ovog drugostepenog suda, proizlazi da je predlagač privremene
mjere zaustavljanja broda u luci Misurata drugotuženik, iz čega
slijedi da je drugotuženik a ne i prvotuženik obveznih spornog
potraživanja naknade štete zbog zadržavanja broda u iznosu od
USA \$ 832.000, odnosno da je u odnosu na prvotuženika promašena
pasivna legitimacija za ovaj dio tužbenog zahtjeva.

Stoga je, na temelju odredbe iz čl. 373 toč. 3 i 4 ZPP,
prvostepenu presudu u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev prema
prvotuženiku usvojen za iznos od USA \$ 832.000 spp trebalo pre-
inačiti i tužbeni zahtjev odbiti.

U konkretnom slučaju nije sporno da je protivnik predlagača
brodovlasnik broda "Bugsier", iz čega slijedi da bi "Bugsier"
bio ovlašten zahtijevati naknadu sporne štete u iznosu od USA \$
832.000.

Pravni prednik tužitelja "Lyndhurst" bio bi ovlaštenik prava
na naknadu sporne štete ili u slučaju da je "Bugsier" na njega
prenio svoje potraživanje naknade sporne štete ili u slučaju da
je "Lyndhurst" "Bugsieru" naknadio ovu štetu.

Zbog pogrešne pravne ocjene da zahtjev u iznosu od USA \$
832.000 predstavlja naknadu za prekostojnice i da se temelji na
prijevoznom ugovoru od 28. III 1977, te da je ovlaštenik prava
iz tog ugovora "Lyndhurst" koji je cesijom od 12. I 1979. svoja
prava prenio na tužitelja, prvostepeni sud nije utvrdio odlučne
i sporne činjenice o kojima ovisi postojanje aktivne legitimacije
u pogledu ovog dijela zahtjeva, tj. da li je "Bugsier" svoje
pravo na naknadu ove štete prenio na "Lyndhursta" ili da li je
"Lyndhurst" "Bugsieru" naknadio ovu štetu i tako postao ovlašte-
nik spornog prava, te da li je "Lyndhurst", ukoliko je postao
ovlaštenik spornog prava, ovo pravo prenio na tužitelja, tako da
se činjenično stanje ukazuje nepotpuno utvrđeno.

S obzirom da je radi utvrđivanja navedenih činjenica koje
se tiču dijela zahtjeva u iznosu od USA \$ 176.000 i dijela zah-
tjeva u iznosu od USA \$ 832.000 potrebno održati novu glavnu ras-
pravu pred prvostepenim sudom, na temelju odredbe iz čl. 370 st. 1

ZPP prvostepenu je presudu u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev prema drugotuženiku usvojen za iznos od USA \$ 832.000 spp i u dijelu u kojem je odbijen za iznos od USA \$ 176.000 spp trebalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

Na novoj glavnoj raspravi prvostepeni će sud utvrditi tko je prema uvjetima ugovora od 28. III 1977. bio dužan iskrcati teret; da li je teret oštećen iz uzroka za koje je odgovoran brodar odnosno naručitelj; da li se popravak tereta mogao izvršiti izvan broda, te navedene činjenice o kojima ovisi postojanje aktivne legitimacije za dio zahtjeva u iznosu od USA \$ 832.000. Ukoliko bi se na novoj glavnoj raspravi utvrdilo da je tužitelj aktivno legitimiran za dio tužbenog zahtjeva od USA \$ 832.000, bit će potrebno dalje utvrditi da li je privremena mjera zaustavljanja broda bila osnovana, tj. da li je teret oštećen iz uzroka za koji odgovara brodar odnosno naručitelj i da li je, slijedom toga, postojalo potraživanja drugotuženika za osiguranje kojeg je dozvoljena navedena privremena mjera. Nakon što utvrdi činjenično stanje, prvostepeni će sud ponovno odlučiti o osnovanosti zahtjeva za koji je prvostepena presuda ukinuta.

Gordana Gasparini,
sudac Vrhovnog suda
Hrvatske

SUMMARY

Gordana Gasparini:

JUDGMENT OF THE SUPERIOR COMMERCIAL COURT OF CROATIA,
June 14, 1983, No. PŽ-1924/82/2.

The judgment is concerned with who is authorized to claim demurrage in a subcharter contract and damages caused by unjustified arrest of a ship.

Demurrage ceases when the cargo has been unloaded. If after the cargo has been delivered to the consignee the ship is arrested

on the basis of a temporary measure a new legal situation arises which under some legal suppositions may give rise to a claim for damages. The person authorized to claim indemnity for demurrage on the basis of subcharter contract is the charterer and not the operator of the ship. The person authorized to claim damages caused by the unjustified arrest of the ship is the damaged party against whom the measure of arrest was made.